

IRAK MENŞE ÜLKE BİLGİ NOTU

KA
OS
GL

epçinsellerin kurtuluşu
heteroseksüelleri de
özgürleştircektir

**Irak Cumhuriyeti'nde Lezbiyen, Gey,
Biseksüel, Trans, İnterseks ve +'ların
Durumu: Menşe Ülke Bilgi Notu**

IRAK

MENŞE ÜLKE BİLGİ NOTU

YAYINA HAZIRLAYAN

Sengül Kılınç

REDAKSİYON

Defne Işık

Koray Arkadaş

TASARIM

Sengül Kılınç

YAYIMLAYAN

Kaos GL Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

Mülteci Hakları Programı

Ocak 2025

KAOS GL DERNEĞİ

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358 Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosglderneği.org

www.kaosgl.org, www.kaosglderneği.org

Bu eser parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

- 01** LGBTİ+lara Yönelik Yasal Düzenlemeler
- 01** Nisan 2024 Öncesi Yasal Düzenlemeler
- 05** LGBTİ+lara Yönelik Toplumsal Bakış
- 08** Aile ve Aşiret Üyelerinden Yönelen Tehditler
- 09** Silahlı Grupların LGBTİ+lara Yönelik Şiddet Eylemleri ve Cezasızlık
- 13** LGBTİ+lara Yönelik Siber Tehditler
- 15** Irak'ta LGBTİ+ Örgütlenmelerinin Varlığı
- 16** LGBTİ+ların İfade ve Örgütlenme Özgürlüğüne Yönelik Müdahaleler
- 18** Sağlık Hizmetlerine Erişim Sırasında Ayrımcılık
- 19** Cinsiyet Uyum Sürecinin Engellenmesi
- 20** Kaynakça

01

1. LGBTİ+lara Yönelik Yasal Düzenlemeler

27 Nisan 2024'te Irak Cumhuriyeti Parlamentosu mevcut "Fuhuşla Mücadele Yasası'na" bir ekleme yaparak LGBTİ+[1] (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve artı) karşıtı yasa tasarısını onayladı. Yasa tasarısına göre eşcinsel ilişkiye girenler 10 ila 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Yasa ayrıca cinsiyet uyum süreci için tıbbi müdahale yapan doktorları; cinsiyet uyum süreci geçiren kişileri (bu doğrudan trans kişileri hedef almaktadır) ve "kadınları taklit eden" kişileri 1 ila 3 yıl hapis cezası ile cezalandıracaktır. Yasa, "eşcinselliği teşvik etme" suçu için ise 7 yıl hapis cezası ve 10 milyon ila 15 milyon Irak dinarı (7.700 - 11.500 ABD doları) arasında para cezası verilmesini öngörüyor.[2]

1.2. Nisan 2024 Öncesi Yasal Düzenlemeler

Nisan 2024 öncesinde Irak Ceza Kanunu'nda rızaya dayalı eşcinsel ilişkileri cezalandıran bir yasa bulunmamaktaydı.

[1] "Lezbiyen", "Gey", "Biseksüel", "Trans", "+" kavramlarının açıklaması için bakınız: Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşür, Mayıs 2022. <https://kaosglderneği.org/images/library/sss-2022-web.pdf> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021)

[2] Human Rights Watch, "Iraq: Repeal Anti-LGBT Law", 20 Mayıs 2024, <https://www.hrw.org/news/2024/05/20/iraq-repeal-anti-lgbt-law> (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2024)

Bununla birlikte Ceza Kanunu'nun birden fazla maddesi rızaya dayalı eşcinsel ilişkileri ve lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve +'ları cezalandırmak amacıyla kullanılmıştır. Söz konusu maddelerde geçen ifadeler genel olarak muğlak olmakla beraber, temelde "kamu ahlakı"nın korunmasına referans vermektedir.

Bu bağlamda Ceza Kanunu'nun 401. Maddesi kamusal alandaki "ahlaksız eylem"lerin tutukluluk süresi 6 ayı geçmemek üzere hapis cezası ve 50 dinarı geçmemek üzere para cezası ile cezalandırılacağını belirtmektedir.[3]

Ceza yasasının 200. Maddesi ise, "anayasanın temel ilkelerini veya toplumun temel yasalarını değiştirmeye çalışan" herhangi bir "hareketi" destekleyen herkesin yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.[4] Bu madde LGBTİ+ varoluşuna dair herhangi bir çalışma yürütmeyi suç kapsamına almak için yeterli yasal zemini sağlar durumdadır.

Ceza Kanunu'nun 210. maddesi, "kamu huzurunu bozan" her türlü bilgi veya düşüncenin yayılmasını yasaklamaktadır.[5] Bu madde de LGBTİ+larla ilişkilendirilebilecek herhangi bir bilginin ifade edilmesini yasaklamaktadır ve 200. Madde ile birlikte LGBTİ+ aktivistlerini kriminalize etmek amaçlı kullanılabilir niteliktedir.

Ceza Kanunu'nun 402. maddesinin 1. fıkrası, "başka bir erkek veya kadına uygunsuz şekilde yaklaşan" kişiyi" 3 ayı aşmayan

[3] ILGA World, State-Sponsored Homophobia: Global Legislation Overview Update Report, 2020, s., 131. https://ilga.org/downloads/ILGA_World_State_Sponsored_Homophobia_report_global_legislation_overview_update_Dember_2020.pdf (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2023)

[4] Ibid, s., 19.

[5] Ibid, s., 19.

tutukluluk ve/veya 30 dinarı aşmayan para cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir. Maddedeki “uygunsuz şekilde” ifadesinin muğlak doğasından kaynaklı bu ceza maddesi kamusal alanda bulunan LGBTİ+lara karşı kullanılabilir niteliktedir.[6]

Ceza Kanunu'nun 403 ve 404. maddeleri “müstehcen” veya “uygunsuz” yayın veya konuşma nedeniyle (birinci fıkraya göre iki yıla, ikinci fıkraya göre bir yıla kadar) hapis cezasına izin vermektedir. Bu maddeler LGBTİ+ hakları ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir ifadede ifadenin yaygınlaştırılmasını doğrudan suç olarak değerlendirmeye olanak sağlamaktadır.[7]

Ceza Kanunu'nun 502. maddesi "hayasızlık kastıyla veya edebe aykırı bir maksatla umumi bir yerde aylak aylak dolaşan veya böyle bir yeri gözetleyen” kişinin 10 güne kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir. Bu madde de LGBTİ+ların cinsiyet ifadeleri, görünüşleri temelinde hedef alınmasına yasal zemin sağlamaktadır.[8]

[6] Ibid, s. 20.

[7] Ibid, s. 21.

[8] Ibid, s. 21.

Ceza yasasının 41. maddesi “yasa ve geleneklerin sınırları içinde bir kocanın karısını cezalandırabileceğini ve ebeveynlerin çocuklarını disipline edebileceğini” ifade etmektedir. Bu yasa, ebeveynlere LGBTİ+ olan çocuklarına “onları disipline etme” kisvesi altında, çocuklar yetişkin bile olsalar cezasız bir şekilde şiddet uygulama yetkisi vermektedir. Yasa, evli olan LBTQ kadınların da kocaları tarafından herhangi bir yaptırımla karşılaşmadan cezalandırılmalarına yasal olanak sağlamaktadır.[9]

Ceza Kanunu'nun 128. maddesi ise "bir suçun namusun korunması saikiyle işlenmesi"ni "hafifletici mazeret" olarak tanımlamaktadır. Bu yasa, faillerin “namusun korunması” adı altında LGBTİ+lara karşı işlenen taciz, hatta cinayet suçlarından alacakları cezalardan büyük ölçüde veya tamamen kurtulmasına zemin sağlamaktadır.[10]

Ceza Kanunu'nun 394. maddesinin 1. fıkrası, “bir kadının rızası ile evlilik dışı cinsel ilişkiye giren kişileri veya rızası ile fahişelik yapan kişileri” hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir. Bu ceza maddesi özellikle LBQT kadınlar arasındaki rızaya dayalı ilişkileri ve seks işçiliği yapan kişileri cezalandırmaya olanak sağlamaktadır.[11]

Buna ek olarak 4 Eylül 2022’de Irak Kürdistan Bölgesel Hükümeti üyeleri, Kürt Parlamentosu'na “LGBTİ haklarını savunan” herhangi bir kişi veya grubu cezalandıracak bir yasa tasarısı önerisinde bulunmuştur. Kürt milletvekillerinin çoğunluğu, yasalaşması halinde LGBTİ+ haklarını “teşvik eden-

[9] Human Rights Watch, IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, 2022, s., 18. https://www.ecoi.net/en/file/local/2069991/iraq_lgbt0322_web_0.pdf

[10] ILGA World, State-Sponsored Homophobia: Global Legislation Overview Update Report, s., 19.

[11] Ibid, s. 19- 20.

leri” hapis ve para cezalarıyla cezalandıracak olan yasa tasarısını imzalamıştır.[12]

2. LGBTİ+lara Yönelik Toplumsal Bakış

Birleşik Krallık 2021 tarihli ülke notuna göre Irak’ın herhangi bir bölgesinde rızaya dayalı eşcinsel ilişkilere ya da LGBTİ+ kimliklerine yönelik toplumsal kabul ve anlayıştan bahsetmek mümkün değildir. Kişilerin kendi “cinsel yönelim”, “cinsiyet kimliği/ifadesi”, “cinsiyet karakteristiği”[13]ni (CYCKICK) nasıl tanımladıklarından bağımsız olarak toplum tarafından LGBTİ+ olarak algılanmaları halinde kişiler başta aileleri olmak üzere toplumun her katmanından kişi ve kurumdan yönelen taciz ve şiddete maruz bırakılmakta ve sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere temel hak hizmetlerden mahrum bırakılabilmektedir.[14]

Silahlı gruplar ile ilgili başlıkta detaylı aktarılacağı üzere LGBTİ+ olarak algılanmak Şii ve Sünni silahlı radikal grupların hedefine açık hale gelmeye neden olmaktadır. LGBTİ+ların, Irak Kürdistan Özerk Bölgesi'nde Irak’ın diğer bölgelerine göre “görece” daha güvende olduğu düşünülmektedir. Bu durumunda muhafazakar grupların ve silahlı grupların kontrolünün bu bölgede daha az olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.[15]

Irak’ta atanmış cinsiyeti[16] erkek olan kişilerin uzun saçlı, atan-

[12] Human Rights Watch (HRW), “World Report 2023 - Iraq,” European Country of Origin Information Network, Ocak 12, 2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085461.html>. (Erişim Tarihi: 18 Haziran 2023)

[13] “Cinsel yönelim”, “cinsiyet kimliği/ifadesi”, “cinsiyet karakteristiği” kavramlarının açıklaması için bakınız: Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşürü, Mayıs 2022. <https://kaosglderneği.org/images/library/sss-2022-web.pdf> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021)

[14] UK Home Office, “Country Policy and Information Note: Iraq: Sexual Orientation and Gender Identity and Expression”, Eylül 2021, s., 24. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1015024/IRQ_CPIN_Sexual_orientation_and_gender_identity_and_expression.pdf (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

[15] Ibid., 23.

[16] Atanmış cinsiyet, doğumda ya da daha öncesinde dış genital özelliklere atanan bazı özellikler ve bunlar üzerinden inşa edilen varsayımlardan yola çıkılarak kişilere atanmış cinsiyettir. Çoğunlukla ikili bir kız ve oğlan / kadın ve erkek ile sınırlıdır. Sıklıkla biyolojik cinsiyet ya da bedensel cinsiyet ifadeleri kullanılsa da, kişinin kendi iradesi dışında tıp ve toplumsal ön kabuller tarafından atandığı ve kişilerin kendilerini tanımladıkları toplumsal cinsiyetle örtüşmeyebileceği için atanmış cinsiyet kavramını kullanmak daha doğrudur. Bakınız: Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşürü.

mış cinsiyeti kadın olan kişilerin kısa saçlı olması LGBTİ+ olmakla özdeşleştirildiği için kamusal alanda silahlı güçlerin ve üçüncü kişilerin tacizlerini beraberinde getiren bir durumdur. Normatif olmayan saç stillerine sahip olmanın sonuçları tutuklanmadan işkenceye ve hatta ölüme kadar değişebilmektedir. Saçın uzunluğu ve tarzı başta polis olmak üzere devlete bağlı ve diğer silahlı güçler tarafından olmak üzere taciz edilmeye, sorgulanmaya ve herhangi bir yaptırıma uğramaksızın görevlilerin kötü muamelesine açık olmak anlamına gelmektedir.[17]

Birleşik Krallık Bilgi Notu'na göre dar (skinny) pantolon giyen, saçlarını uzatan, yüzü ve/veya beden dili "feminen" algılanan atanmış cinsiyeti erkek olan kişiler "gey" oldukları düşünülerek sözlü ve fiziksel şiddete maruz bırakılabilmekte ve kafalarının taşla ezilmesi gibi vahşice yöntemlerle öldürülebilmektedir. Kadınsı/feminen algılanan (atanmış cinsiyet) erkeklere yönelik şiddetin yoğunluğunun ülkede kadınlığı "zayıflıkla" özdeşleştiren toplumsal algının çok yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.[18]

Outright International ve IraQueer'in Irak'taki LBTQ kadınların durumuna ilişkin 2022 yılına ait raporuna göre ülke genelinde

[17] Human Rights Watch ve IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, s., 13-15.

[18] Ibid, s.,27.

lezbiyen, biseksüel, queer kadınların görünürlüğü yok denecek kadar azdır. Ülkede finansal ve kişisel otonomisi erkeklere göre daha az olan kadınların cinsellikleri hakkında konuşabilecekleri güvenli alanlara erişimi son derece kısıtlıdır. Lezbiyen, biseksüel, queer kadınlar, kadın ve queer kimlikleri nedeniyle başta aileleri tarafından çifte baskı ve şiddete maruz bırakılabilmekte ve cinsel kimliklerinin öğrenilmesi halinde sıklıkla zorla evlendirilmekte ve devamında eşlerinin şiddetine maruz kalmaktadır. LBQ kadınlar kimlikleri nedeniyle “aile namusunu korumak” adı altında aile üyeleri tarafından cinayetle tehdit edilebilmektedir.[19] Aynı raporda trans kadınların “görünürlüğe” bağlı sebeplerle aileleri ve toplumdan yönelen istismar ve şiddete daha açık konumda olabildiklerini belirtmektedir.

İncelenen raporlarda interseks ve trans erkek kişilerin ülkedeki durumuna ilişkin doğrudan bir veriye ulaşılamamıştır. Bu durumun kendisi trans erkek ve intersekslerin ülkedeki görünürlüğünün önündeki engellere işaret etmektedir.

Birleşik Krallık Bilgi Notu’nda toplumda evlilik baskısının çok yüksek olduğu vurgulanmaktadır ve evlenmeyen kişilere yönelik ayrımcılığın kamu kurum ve kuruluşlarında bile söz konusu olduğu ifade edilmektedir.[20]

Herhangi bir tehdide açık hale gelmemek adına LGBTİ+ların kimliklerini saklamak için gündelik olarak yoğun bir çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan LGBTİ+lar, faillere yönelik yaygın cezasızlık ve cin-

[19] Outright International, “IraQueer, I Need to Be Free”, What It Means to be a Queer Woman in Today’s Iraq, Mart 2022, s., 9. https://outrightinternational.org/sites/default/files/Iraq_EnglishLowRes.pdf (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2023)

[20] UK Home Office, “Country Policy and Information Note: Iraq: Sexual Orientation and Gender Identity and Expression”, s.,26.

selliklerini veya toplumsal cinsiyet yönelimlerini kabul etmelerinden kaynaklanabilecek daha fazla mağduriyet, ayrımcılık veya şiddete uğrama korkusuyla genellikle istismarı ve şiddeti bildirmemektedir.[21]

3. Aile ve Aşiret Üyelerinden Yönelen Tehditler

Iraklı LGBTİ+lara yönelik en yakın ve yaygın tehditler öncelikle aile ve aşiret üyelerinden gelmektedir. Aşiret değerleri ve aşiretin ve ailenin namusunun korunması LGBTİ+lara yönelik şiddet eylemlerinin temelini oluşturmaktadır.[22] Outright International'ın raporu "kadınsı özelliklere sahip olmak için erkekliklerini reddetmiş kişiler" olarak algılandıkları için "feminen" cinsiyet ifadesine sahip eşcinsel, biseksüel erkeklerin karşılaştığı sosyal nefrete dikkat çekmektedir.[23] LGBTİ+lar kimlikleri nedeniyle aileleri ve aşiret üyeleri tarafından uzun süreler boyunca kilit altında tutulmanın yanı sıra, yiyecek ve su verilmeme, yakılma, dayak, tecavüz, elektrik şoku verilme, hormon kullanımına ve "dönüşüm terapilerine" zorlanmaya da maruz bırakılabilmektedir.[24]

[21] MADRE, IraQueer, OutRight Action International ve The Organization of Women's Freedom in Iraq (OWFI), "Violence and Discrimination Based on Sexual Orientation and Gender Identity in Iraq: A Report for the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women", Eylül 2019, s.,4. https://www.iraqueer.org/uploads/1/2/4/0/124034920/cedaw_shadow_report_sogje_74th_session_iraq_updated.pdf (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2023)

[22] OutRight Action International. When Coming Out is a Death Sentence: Persecution of LGBT Iraqis, s., 3-4.

[23] Ibid, s., 3.

[24] US Department of State (USDOS), "2022 Country Report on Human Rights Practices: Iraq", Mart 2023. <https://www.ecoi.net/en/document/2089064.html> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2023)

4. Silahlı Grupların LGBTİ+lara Yönelik Şiddet Eylemleri ve Cezasızlık

09

Irak'ta LGBTİ+ların karşı karşıya olduğu tehditler arasında silahlı milislerin varlığı en belirgin tehditlerden biridir. Milis grupları, belirli aralıklarla LGBTİ+ topluluğunu hedef alan öldürme kampanyaları yürütmektedir. Bu kampanyalar arasında en bilinenlerden biri "Emo" kampanyasıdır. Irak'ta aktivist olmak, bu milislerle doğrudan yüzleşmeyi gerektirmektedir. Milisler, aktivistlerin yerini tespit edemediklerinde dahi sürekli tehdit mesajları göndermekte; yerlerini belirlediklerinde ise LGBTİ+lara açıkça hedef almaktadır. [25]

Human Rights Watch'un 2022 tarihli raporuna göre Iraklı Şii silahlı güçler Haşdi Şabi, Haşdi Şabi'ye bağlı Asa'ib Ahl al-Haqq, Atabat, Kata'ib Hezbollah, Raba Allah, Saraya al-Salam ve Kürdistan Özerk Bölgesi güvenlik güçleri Asayiş LGBTİ+lara yönelik sistematik şiddet eylemlerine karışmıştır.[26]

[25] Emir Monajed, ""Yasanın kabul edilmesinden sonra, Irak'ta faaliyet gösteren hiçbir insan hakları kuruluşu yasa hakkında konuşmadı", 6 Mayıs 2024. <https://kaosgl.org/haber/yasanin-kabul-edilmesinden-sonra-irak-ta-faaliyet-gosteren-hicbir-insan-haklari-kurulusu-yasa-hakkinda-konusmadi> (Erişim Tarihi: 14 ekim 2024)

[26] Human Rights Watch ve IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, 2022, s., 85.

Görsel Tercüme: Irak

2005'ten bu yana Irak'ta devlete bağlı ya da devlet destekli silahlı gruplar, LGBTİ+ olarak işaretlenen kişilere yönelik kaçırma, işkence ve idam etme eylemlerini sürdürmektedir.[27] 2009 yılında Iraklı silahlı grup üyeleri tarafından, toplumsal cinsiyet normlarına uymadığından şüphelenilen (atanmış cinsiyet) erkeklere yönelik geniş kapsamlı bir yargısız infaz, kaçırma ve işkence kampanyası başlatılmıştır.[28] Hükümet yetkilileri bu cinayetleri durdurmak için herhangi bir adım atmamış ve silahlı kuvvetlerin ahlakın koruyucusu oldukları ve bu eylemlerle ahlakı korumaya çalıştıklarını iddia ederek olayların soruşturulmasındaki ve sorumluların cezalandırılmasındaki sorumluluğunu reddetmiştir.[29]

2012 yılının sonlarında Asa'ib Ahl al-Haqq, Mehdi Ordusu, Kata'ib al-Ghadhab gibi silahlı gruplarca LGBTİ+ olduğu düşü-

[27] Ibid, s., 11.

[28] Ibid, s., 22.

[29] Human Rights Watch ve IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, s., 11.

nülen kişilere karşı infaz eylemleri başlatılmıştır. Daha sonra bu silahlı gruplar 2016'da Hükümet Başkanının kontrolü altına alınan Haşdi Şabi'ye katılmıştır. Bu dönemde Bağdat şehrinde, erkekleri saçlarını kısa kesmezlerse, dövmelemlerini gizlemezlerse, "tam erkekliklerini" sürdürmezlerse ve sözde "şeytani giysiler" giymeyi bırakmazlarsa "Tanrı'nın gazabına" uğramakla tehdit eden işaretler ve el ilanları sokaklara asılmıştır. Uluslararası baskılar sonucunda LGBTİ+lara yönelik infaz eylemlerinin soruşturulmasına yönelik hükümet destekli bir komite kurulsa da bu komite kısa süre sonra dağılmıştır.[30]

2014 yılında Irak ve Şam İslam Devleti yaygın adıyla Sünni silahlı grup IŞİD'in Irak'ta güç kazanmasıyla LGBTİ+lara yönelik tehditler yükselişe geçmiştir. IŞİD, LGBTİ+ varoluşunu ciddi tehdit altında tutan ve ele geçirdiği bölgelerde uygulayacağını duyurduğu bir dizi şeriat kuralını web sitesinde açıklamıştır. Bu şeriat kuralları genel çerçeve itibariyle gündelik yaşamda toplumsal cinsiyet ifadelerinin sunuma dair ciddi yasaklamalar getirmektedir. IŞİD'in yaptığı açıklamada

- kadın ve erkeğin giyeceği kıyafetlerin birbirinden farklı olması gerektiği;
- kadın ve erkeğin birbirine benzememesi gerektiği;
- erkek kıyafeti giyen kadınların ve kadın kıyafeti giyen erkeklerin lanetleneyeceği;
- kusuru olup olmaması veya aktif-pasif olması fark etmeksizin eşcinsel eylemlerde bulunan herkesin idam edileceği belirtilmektedir.[31]

[30] Ibid s., 22.

[31] OutRight Action International. When Coming Out is a Death Sentence: Persecution of LGBT Iraqis ,2014, s., 5.: https://outrightinternational.org/sites/default/files/2022-10/Report_Iraq_For%20Printer.pdf (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2023).

IŞİD, özellikle ele geçirdiği bölgelerde LGBTİ+ olduğunu düşündüğü kişileri binalardan aşağıya atarak, taşıyarak, taşla ezerek, yakarak öldürdüğü bir dizi cinayet gerçekleştirmiş ve bu cinayetlere ait görüntüleri LGBTİ+ topluluğunun sindirilmesi için propaganda araçları üzerinden yayınlamıştır.[32] IŞİD, Irak'ta 2017'deki yenilgisine kadar ülke içinde önemli bölgeleri kontrol altında tutmuştur, 2017'den bu yana ise isyancı gruplar aracılığıyla ülke içinde etkisini halen sürdürmektedir.[33]

Şii ve Sünni silahlı gruplar ve üçüncü kişilerce yalnızca 2017 yılında 220'den fazla LGBTİ+ olduğu düşünülen kişinin öldürüldüğü raporlara yansımıştır.[34] 2019 ve 2020 yıllarında devam eden yolsuzluklara karşı protesto eylemlerinde LGBTİ+lara yönelik şiddet eylemleri ve cezasızlıkla mücadeleye dikkat çeken çağrılar yapılsa da takip eden yıllar boyunca LGBTİ+ cinayetlerine dair haberler basına yansımaya devam etmiş, buna karşın devlet yetkilileri sorumluların cezalandırılması yönünde herhangi bir adım atmamıştır.[35]

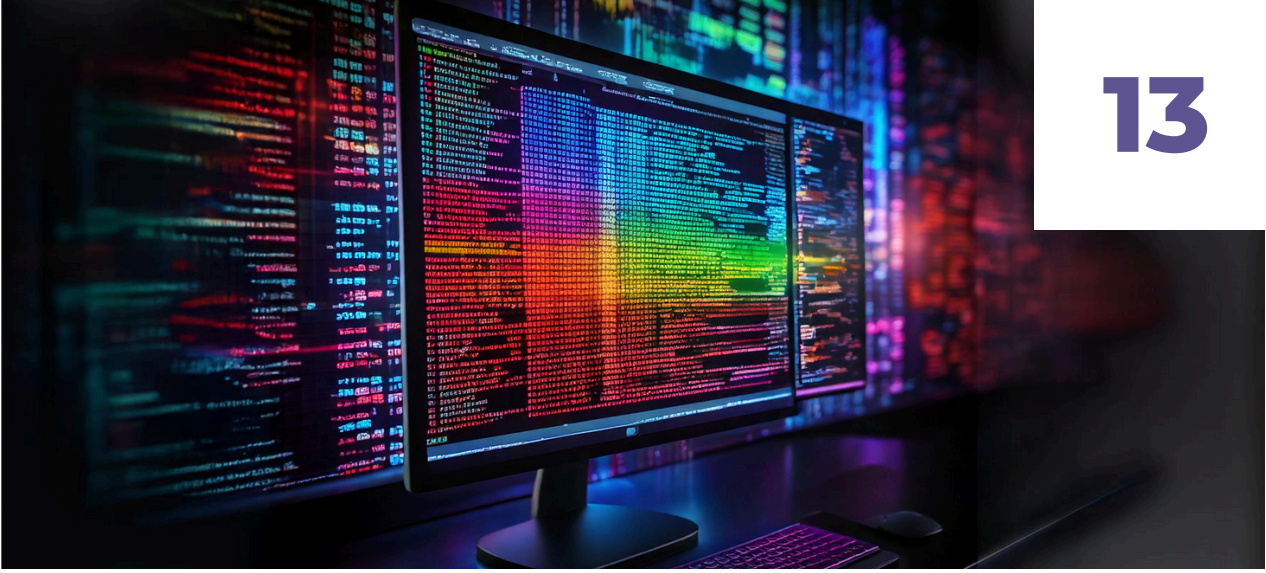

[32] "Islamic State Has Killed at Least 30 People for Sodomy, Un Told," The Guardian, Ağustos 25, 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/25/islamic-state-has-killed-at-least-30-people-for-sodomy-un-told>. (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

[33] European Union Agency for Asylum. "The Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL)." European Union Agency for Asylum, Haziran 1, 2022. <https://euaa.europa.eu/country-guidance-iraq-2022/14-islamic-state-iraq-and-levant-isil>. (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

[34] UK Home Office, "Country Policy and Information Note: Iraq: Sexual Orientation and Gender Identity and Expression", s., 9.

[35] Human Rights Watch ve IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, s., 23. https://www.ecoi.net/en/file/local/2069991/iraq_lgbt0322_web_0.pdf

5. LGBTİ+lara Yönelik Siber Tehditler

Haberleşme, sosyalleşme, örgütlenme araçlarının online mecralara taşınması LGBTİ+lara yönelen tehditleri de online mecralara taşımıştır. Irak Cumhuriyeti yasalarında doğrudan siber suçlara dair bir yasa bulunmasa da yasal çerçevenin aktarıldığı bölümde ceza kanununun “ahlaksız” kabul edilen eylemlerle ilişkili birden çok maddesi kişilerin online davranışlarını cezalandırmak için de kullanılabilir. [36]

Human Rights Watch’un 2023 yılında yayınladığı ve Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan ve Tunus’ta LGBTİ+lari hedef alan siber tehditleri incelediği rapora göre Irak, sayılan diğer dört ülke arasında online tehditlerin ve online tehditleri takip eden fiziksel tehditlerin en ağır sonuçlarının deneyimlendiği ülkedir. [37] Rapora göre LGBTİ+lari haberleşme, sosyalleşme, örgütlenme ve flört amaçlı kullandığı online mecralar LGBTİ+lari siber takibe almak ve tuzağa düşürmek amacıyla gerek Irak devletine bağlı silahlı güvenlik güçleri tarafından gerekse üçüncü taraflar tarafından etkin bir şekilde kullanıl-

[36] Human Rights Watch (HRW), “‘All This Terror Because of a Photo’ Digital Targeting and Its Offline Consequences for LGBT People in the Middle East and North Africa”, Şubat 21, 2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2091545.html>. (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2023)

[37] Ibid.

maktadır.[38] Raporda Asa'ib Ahl al-Haqq ve Saraya al-Salam gibi devlet başkanının kontrolündeki Şii Haşdi Şabi'ye bağlı silahlı gruplar tarafından LGBTİ+ olduğu düşünülen kişilere yönelik ölüm tehdidi vakalarına dikkat çekilmektedir. Sonucu kaçırma, fiziksel ve cinsel şiddet, öldürme ile sonuçlanan vakalarda sürecin ilk etapta online tehditler ile başladığı vurgulanmaktadır.[39] Silahlı gruplarca online mecralarda hedef alınan LGBTİ+lar evlerini, yaşadıkları şehri değiştirmek, işlerini bırakmak, sosyal medya hesaplarını silmek, telefon numaralarını değiştirmek zorunda kalmakta veya silahlı gruplar tarafından yakalanma, şantaja uğrama ve tuzağa düşürülme korkusuyla ülkeden kaçmak zorunda kalmaktadır. [40]

Rapora göre silahlı grup üyeleri ve üçüncü şahıslar, Grindr ve Facebook başta olmak üzere LGBTİ+lar tarafından kullanılan

[38] Ibid.

[39] Ibid.

[40] Ibid.

online flört uygulamaları ve sosyal platformlar aracılığıyla potansiyel partner gibi davranarak LGBTİ+ların güvenini kazanmakta; iletişim sırasında kişisel bilgilerini edinmekte ve daha sonra LGBTİ+ları fiziksel olarak tuzağa düşürebilmektedir.[41] Tuzağa düşürülen LGBTİ+lar keyfi gözaltı ve tutuklamalara, cinsel saldırıya ve gözaltındayken işkence de dahil olmak üzere diğer kötü muamele biçimlerine maruz bırakılabilmektedir.[42] LGBTİ+lar, ayrıca saldırganlarca CYCKICK bilgilerinin ifşa edilmesi tehdidi ile fahiş meblağlarda para karşılığında şantajla da karşı karşıya kalabilmektedir.[43]

Raporda ayrıca 2022 yılında Şii din adamı Mukteda es-Sadr'ın "Arap dünyasının her yerinde kadın ve erkekleri LGBTlerle savaşmaya çağırın" Twitter açıklamasının Irak genelinde büyük destek toplayan bir nefret söylemi kampanyasına evrildiği ve bunun sonucunda LGBTİ+lara yönelik online tacizlerin arttığı vurgulanmaktadır. Silahlı gruplar ya da üçüncü kişiler tarafından LGBTİ+ kimliği açıklanan kişiler aile ve aşiret üyelerinin şiddetine maruz kalabilmekte ya da ülkeyi terk etmek zorunda kalabilmektedir.[44]

6. Irak'ta LGBTİ+ Örgütlenmelerinin Varlığı

Gala Platformu, Irak'taki en büyük LGBTİ+ platformudur. Temel amacı, Irak'taki kuir topluluğunun görünürlüğüne artırmak, bölgenin ve Irak'ın kuir tarihine dair farkındalık oluşturmak, cinsellik ve cinsiyet konularında eğitim vermek ve ihtiyacı olanlara yardım etmek ve destek için yönlendirmeler yapmaktır.

[41] Ibid.

[42] Ibid.

[43] Ibid.

[44] Ibid.

[45] Gala Platformu dışında 2015 yılında kurulan ve Iraklı LGBTİ+ların hakları alanında çalışan yurtdışı merkezli IraQueer organizasyonu ve 2004 yılında Süleymaniye’de kurulan ve temelde kadın hakları alanında faaliyet gösteren Rasan örgütü mevcuttur.

LGBTİ+ aktivistlerin gizli olarak düzenlediği küçük buluşma grupları dışında ülkede LGBTİ+ların bir araya gelebileceği güvenli alan bulunmamaktadır. Mevcut buluşmalar da silahlı grupların dikkatini çekmemek adına büyük bir gizlilikle, gizli mekanlarda organize edilmektedir.[46]

7. LGBTİ+ların İfade ve Örgütlenme Özgürlüğüne Yönelik Müdahaleler

Nisan 2024 tarihli yasa tasarısının LGBTİ+lar hakkında konuşan herhangi bir sesi susturmak ve LGBTİ+ faaliyetlerini zayıflatmak için özel olarak tasarlandığı görüşü hakimdir. Zira yasa öncesinde insan hakları kuruluşları LGBTİ+ cinayetlerini kınayan açıklamalar yapabiliyor olsa da yasanın kabul edilmesinden sonra, Irak'ta faaliyet gösteren hiçbir insan

[45] Emir Monajed, “Yasanın kabul edilmesinden sonra, Irak'ta faaliyet gösteren hiçbir insan hakları kuruluşu yasa hakkında konuşmadı”, 6 Mayıs 2024. <https://kaosgl.org/haber/yasanin-kabul-edilmesinden-sonra-irak-ta-faaliyet-gosteren-hicbir-insan-haklari-kurulusu-yasa-hakkinda-konusmadi> (Erişim Tarihi: 14 ekim 2024)

[46] UK Home Office, “Country Policy and Information Note: Iraq: Sexual Orientation and Gender Identity and Expression”, s., 34.

hakları kuruluğu yasa hakkında konuşmamıştır.[47]

Haziran 2021'de Irak Kürdistan Bölgesi polisi, Rasan'da çalışmış 11 LGBTİ+ hakları aktivisti hakkında Sivil Toplum Kuruluşları Dairesi Başkanının Rasan aleyhine açtığı dava sonucunda tutuklama emri çıkarılmıştır. Dava, Rasan'ın web sitesinde LGBTİ+lara ilişkin içerik paylaşılması sebebiyle Ceza Kanunu'nun "kamusal alanda ahlaksız eylemler"de bulunmayı cezalandırılan 401. Maddesi temelinde açılmıştır. Aktivistler LGBTİ+lara ilişkin içerik yayınlamayacaklarına dair taahhütname imzalamış ve mevcut içerikleri sitelerinden kaldırmaya zorlanmıştır. [48]

Nisan 2024 tarihli yasa tasarısı ise "eşcinselliği teşvik etme" suçu kapsamında LGBTİ+ aktivistlerinin 7 yıl hapis cezası ve 10 milyon ila 15 milyon Irak dinarı (7.700 - 11.500 ABD doları) arasında para cezası ile cezanlandırılmasının önünü açmıştır. [49] Bunun yanı sıra Ceza kanununun "anayasanın temel ilkelerini veya toplumun temel yasalarını değiştirmeye" alışan herhangi

[47] Emir Monajed, ""Yasanın kabul edilmesinden sonra, Irak'ta faaliyet gösteren hiçbir insan hakları kuruluğu yasa hakkında konuşmadı", 6 Mayıs 2024. <https://kaosgl.org/haber/yasanin-kabul-edilmesinden-sonra-irak-ta-faaliyet-gosteren-hicbir-insan-haklari-kurulusu-yasa-hakkinda-konusmadi> (Erişim Tarihi: 14 ekim 2024)

[48] Human Rights Watch (HRW), "All This Terror Because of a Photo' Digital Targeting and Its Offline Consequences for LGBT People in the Middle East and North Africa".

[49] Human Rights Watch, "Iraq: Repeal Anti-LGBT Law", 20 Mayıs 2024, <https://www.hrw.org/news/2024/05/20/iraq-repeal-anti-lgbt-law> (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2024)

bir "hareketi" destekleyen herkesin yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngören 200. maddesi; "kamu huzurunu bozan" bilgi yaymayı yasaklayan 210. maddesi; "müstehcen ve uygunsuz içeriği" yayan kişileri iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandıran 403. ve 404. maddeleri LGBTİ+ kişi ve örgütlerinin ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüklerini kısıtlamak için kullanılabilir.

8. Sağlık Hizmetlerine Erişim Sırasında Ayrımcılık

MADRE, IraQueer, OutRight Action International ve The Organization of Women's Freedom in Iraq (OWFI)'in 2019 yılında CEDAW komitesine sundukları gölge rapora göre Irak'ta doktorlar LGBTİ+ olduğunu varsaydıkları ya da öğrendikleri kişileri tedavi etmeyi yaygın bir şekilde reddetmekte ya da kişilerden iki üç katı daha fazla tedavi ücreti talep etmektedirler.[50]

[50] MADRE, IraQueer, OutRight Action International ve The Organization of Women's Freedom in Iraq (OWFI), "Violence and Discrimination Based on Sexual Orientation and Gender Identity in Iraq: A Report for the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women", Eylül 2019, s.,4. https://www.iraqueer.org/uploads/1/2/4/0/124034920/cedaw_shadow_report_sogie_74th_session_iraq_updated.pdf (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2023)

8.1. Cinsiyet Uyum Sürecinin Engellenmesi

IraQueer'in raporuna göre cinsiyet uyum sürecinin bir parçası olarak cinsiyet uyum ameliyatları ve hormon kullanımı ülkede yasal değildir. Irak dışında cinsiyet uyum ameliyatı olmayı başaran kişilerse, ameliyat sonrası kimliklerini yansıtan yasal belgelere ulaşmada zorluk yaşamaktadır. [51] Trans kişilerin cinsiyet kimliklerini yansıtan kimlik kartlarına erişememeleri hak ve hizmetlere erişimleri sırasında ve yetkililerle temas kurdukları anlarda ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmalarının önünü açmaktadır.[52]

[51] IraQueer, Fighting for the Right to Live: The State of LGBT+ Human Rights in Iraq, 2018, https://www.iraqueer.org/uploads/1/2/4/0/124034920/iraqueer__partner_baseline_study_2018.pdf. (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2023)

[52] US Department of State (USDOS), "2022 Country Report on Human Rights Practices: Iraq", Mart 2023. <https://www.ecoi.net/en/document/2089064.html> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2023)

9. KAYNAKÇA

Emir Monajed, “Yasanın kabul edilmesinden sonra, Irak'ta faaliyet gösteren hiçbir insan hakları kuruluşu yasa hakkında konuşmadı”, 6 Mayıs 2024. <https://kaosgl.org/haber/yasanin-kabul-edilmesinden-sonra-irak-ta-faaliyet-gosteren-hicbir-insan-haklari-kurulusu-yasa-hakkinda-konusmadi>

European Union Agency for Asylum. “The Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL).” European Union Agency for Asylum, Haziran 1, 2022. <https://euaa.europa.eu/country-guidance-iraq-2022/14-islamic-state-iraq-and-levant-isil>.

Human Rights Watch (HRW), “All This Terror Because of a Photo’ Digital Targeting and Its Offline Consequences for LGBT People in the Middle East and North Africa”, Şubat 21, 2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2091545.html>.

Human Rights Watch, IraQueer, Everyone Wants Me Dead: Killings, Abductions, Torture, and Sexual Violence Against LGBT People by Armed Groups in Iraq, 2022. https://www.ecoi.net/en/file/local/2069991/iraq_lgbt0322_web_0.pdf

Human Rights Watch, “Iraq: Repeal Anti-LGBT Law”, 20 Mayıs 2024, <https://www.hrw.org/news/2024/05/20/iraq-repeal-anti-lgbt-law>

Human Rights Watch (HRW), “World Report 2023 - Iraq,” European Country of Origin Information Network, Ocak 12, 2023. <https://www.ecoi.net/en/document/2085461.html>.

IraQueer, Fighting for the Right to Live: The State of LGBT+ Human Rights in Iraq, 2018, https://www.iraqueer.org/uploads/1/2/4/0/124034920/iraqueer__partner_baseline_study_2018.pdf.

9. KAYNAKÇA

Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşür, Mayıs 2022.
<https://kaosglderneđi.org/images/library/sss-2022-web.pdf>

ILGA World, State-Sponsored Homophobia: Global Legislation Overview Update Report, 2020.
https://ilga.org/downloads/ILGA_World_State_Sponsored_Homophobia_report_global_legislation_overview_update_December_2020.pdf

MADRE, IraQueer, OutRight Action International ve The Organization of Women's Freedom in Iraq (OWFI), "Violence and Discrimination Based on Sexual Orientation and Gender Identity in Iraq: A Report for the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women", Eylül 2019.
https://www.iraqueer.org/uploads/1/2/4/0/124034920/cedaw_shadow_report_sogie_74th_session_iraq_updated.pdf

Outright International, "IraQueer, I Need to Be Free", What It Means to be a Queer Woman in Today's Iraq, Mart 2022.
https://outrightinternational.org/sites/default/files/Iraq_EnglishLowRes.pdf

OutRight Action International. When Coming Out is a Death Sentence: Persecution of LGBT Iraqis, 2014.
https://outrightinternational.org/sites/default/files/2022-10/Report_Iraq_For%20Printer.pdf

The Guardian, "Islamic State Has Killed at Least 30 People for Sodomy, Untold" Ağustos 25, 2015,
<https://www.theguardian.com/world/2015/aug/25/islamic-state-has-killed-at-least-30-people-for-sodomy-un-told>.

9. KAYNAKÇA

UK Home Office, "Country Policy and Information Note: Iraq: Sexual Orientation and Gender Identity and Expression", Eylül 2021. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1015024/IRQ_CPIN_Sexual_orientation_and_gender_identity_and_expression.pdf

US Department of State (USDOS), "2022 Country Report on Human Rights Practices: Iraq", Mart 2023. <https://www.ecoi.net/en/document/2089064.html>